

Ново српско-мађарско братимљење

Стонобеоградски Дани културе

СНН

Отворен Текелијин музеј

Србија објавила марку са Петефијевим ликом

ПОЛИТИКА

Дачић о санкцијама Русији

Осуђујемо руску агресију, али не уводимо ембарго

Србија осуђује напад Русије на Украјину и тим поводом није политички неутрална, каже министар спољних послова Србије Ивица Дачић, али додаје да санкције Русији нису у националном интересу Србије и да их стога она неће уводити.

„Гласали смо за све резолуције које су биле у Уједињеним нацијама и некој другој међународној организацији где се осуђује кршење територијалног интегритета Украјине”, рекао

је Дачић за „Глас Америке”, упитан о неусаглашавању Србије са одлуком Европског савета о продужавању ембарга Русији због анексије Крима и Севастопоља 2014. године.

Дачић, који је боравио у Њујорку као члан делегације Србије на 78. заседању Генералне скупштине Уједињених нација, у вези са тим је нагласио да је питање територијалног интегритета и суверенитета постало значајна тема у међународним односима.

„И онда се ми питамо да ли то важи и за наш случај, а очигледно не важи. И онда видите да ту постоје двоструки стандарди и аршини. И кад то питање поставите, морате да водите рачуна о својим државним и националним интересима, када разговарате о мерама или активностима које предузимате на мултилатералном плану”, указао је Дачић.

Упитан како би се уздржаност могла одразити на чланство Србије у Европској унији, Дачић је узвратио да је приступање Унији несумњиви спољнополитички приоритет. Како је приметио, „око тога постоје двоструки стандарди. Србија има минималну економску сарадњу са Руском Федерацијом, за разлику од оних који су увели санкције, а економска сарадња са Русијом им стално расте”.

„То су двоструки стандарди и лицемерје. Ви сада говорите о томе зашто би сада, при томе, Србија нема договор са западним земљама, да ли ћете ви предложити Косово за чланство у УН, а од нас се тражи да нарушимо односе са земљама које би гласале против тога”, објаснио је Дачић. Он је додао да са саговорницима

са Запада није разматрао то што се Србија још једном није усагласила са ембаргом Русији. „То је директно супротно нашим државним и националним интересима”, рекао је Дачић, који је оценио да ја Запад преблаго према Србији означио као „безобразан начин размишљања”.

„То је равно једном цинизму, када ви некоме нарушите територијални интегритет и суверенитет и кажете му – шта нас брига за ваш територијални интегритет, ви морате да урадите то и то, што ће нарушити наше односе са земљама које нас подржавају”, објаснио је Дачић.

При томе, како је напоменуо, они који то лансирају не обећавају да ће зауставити гурање Косова у међународне организације. „Дакле, ја не видим по чему је то међународна заједница блага према Србији”, оценио је Дачић.

Поводом иницијативе француског председника о интеграцији у ЕУ у више брзина, он је истакао да би то „била велика предност за овај регион”.

„Ако би земље из нашег региона у релативно скоријем периоду постале чланови ЕУ, онда би то могло да делује позитивно на бројне конфликте и проблеме који постоје у региону. А да ли ће се то десити, мислим да у овом тренутку нико не може да да одговор на такво питање, јер су мишљења из држава ЕУ веома различита”, рекао је Дачић. ■

Нове акције полиције на КиМ

Настављена киднаповања старијих Срба

Последња три хапшења на Космету само су наставак киднаповања Срба од стране специјалних јединица косовске полиције, које је почело крајем прошле године. Нове полицијске акције изазвале су додатну ескалацију и учиниле наставак дијалога још неизвеснијим.

Основни суд у Приштини, по налогу специјалног тужилаштва Косова, одредио је судски притвор због наводног ратног злочина тројици старијих Срба, који су ухапшени на северу Космета – Косовској Митровици и Звечану и у Прилужју, у општини Вучитрн.

Судски притвор је одређен Илији Елезовићу (70), из Косовске Митровице, који је на саслушање због тешке болести дошао из приштинске болнице, Драгану Миловићу, бившем косовском полицајцу из Звечана и Зорану Костићу (73) из Прилужја. Сви су упућени у затвор високог ризика у Подујеву. Одмах по хапшењу, адвокати тројице Срба су изјавили „да не постоје основане сумње за то за шта их тужилаштво терети”.

Последња три хапшења на Космету само су наставак киднаповања Ср-

ба од стране специјалних јединица косовске полиције, које је почело крајем прошле године, када су ухапшени Дејан Пантић и Слађан Трајковић, односно од 29. маја ове године, после насилног упада албанских „градоначелника” у три општине на северу Космета – Звечану, Лепосавићу и Зубином Поток. Због догађаја у Звечану ухапшени су Радош Петровић и Душан Обреновић.

Више Срба је за непуних месец дана ухапшено од стране специјалаца Приштине и њихових агената у цивилу (у Лепосавићу и на прелазу Јариње), а у затвору су и даље Милун Миленковић Луне из Косовске Митровице, Ненад Орловић из Звечана, Милован Божовић из Зубиног Потока.

Након киднаповања Елезовића, Миловића и Костића, Београд је за-

почео припреме за сазивање хитне седнице Савета безбедности УН, а нове полицијске акције владе Албина Куртија само су изазвале додатну ескалацију и учиниле наставак дијалога још неизвеснијим.

Амбасадор САД у Београду Кристофер Хил рекао је да Сједињене Америчке Државе не знају пуно детаља о хапшењу тројице Срба с КиМ у уторак. „Речено је да су повезана са злочинима који су се наводно догодили пре тридесет година”, рекао је Хил за Танјуг. Истакао је да ће другима оставити да закључе зашто су хапшења уследила непосредно након неуспешне рунде дијалога у Бриселу и током трајања Генералне скупштине Уједињених нација.

„Верујем да је ово могуће решити брзо и желео бих да се више разгова-

ра о кооперацији, а мање о хапшењима”, закључио је Хил. Истакао је и да САД не разумеју како забрана уласка робе из централне Србије на КиМ, коју је увела власт у Приштини, може да помогне укупној ситуацији у односима између Београда и Приштине.

Заменик помоћника америчког државног секретара и специјални изасланик САД за дијалог Београда и Приштине Габријел Ескобар изјавио је да, након још једног краха у разговорима Београда и Приштине, приступ треба да мења страна која, како је навео, делује по принципу – узми или остави, а то је влада тзв. Косова. Ескобар је за Глас Америке истакао да се Београд и даље охрабрује да буде конструктиван и стрпљив у дијалогу и да не чини ништа што би допринело дестабилизацији. ■

Почасѝ за великој ѿесника

Србија добила марку са Петефијевим ликом

Пошта Србије представила је поштанску марку са ликом једног од највећих песника мађарске књижевности и револуционара српског порекла Шандора Петефија (Александра Петровића), поводом два века од његовог рођења.

„Филателистичку едицију припремили смо у част водећег песника мађарског романтизма, међу највећима у целој Европи, кога до данас заједно читамо и славио допринос мађарској револуцији, посвећени развијању наших одличних веза и сарадње са ма-

ђарским народом“, казао је в.д. директора Поште Србије Зоран Ђорђевић на свечаности у ПТТ музеју у Београду.

Додао је да је филателистичка едиција само један од резултата успостављања изузетних односа двеју земаља.

„Емисија симболизује и остаће да сведочи о одличним односима, суживоту и пријатељству два народа“, поручио је Ђорђевић.

Председник скупштине АП Војводине Иштван Пастор је

захвалио свима који су учествовали у пројекту и Пошти Србије на сарадњи и доприносу сећању на једну од најзначајнијих личности мађарског националног мита, његову поезију и улогу у мађарској борби за слободу 1848-49, која се широм Војводине обележава посебним програмом.

Пастор је рекао да генерације Мађара одрастају на животном примеру и делу Шандора Петефија, његовом родољубљу, револуционарству, залагањима за слободу и поштовању међу људима, те да су вредности које пред-

ставља још значајније данас него у неким мирнијим временима.

„Захваљујем директору Зорану Ђорђевићу на дугогодишњем пријатељству и на данашњој промоцији у национално респектабилној институцији, ПТТ музеју, који обележава 100 година постојања. Марка Шандор Петефи допринеће тој прослави и достојна је тог задатка“, рекао је Пастор.

Додао је да је она „посебан драгуљ“ и „без преседана“, на којој је први пут у филателији друге државе на мађарском језику исписано име Шандора Петефија.

Ђорђевић је Пастору уручио поклон примерак специјалне пригодне поштанске марке. На свечаности је речено да је Шандор Петефи написао више од 1000 песама, које су преведене на више од 50 језика, а песник Јован

Јовановић Змај је 1855. године први превео Петефијеву поезију на српски. Шандор Петефи, како је истакнуто, остаће запамћен као један од најзначајнијих личности мађарске националне историје због своје херојске улоге у револуцији „Борба за слободу“ 1848. године.

Пригодна филателистичка емисија „200 година од рођења Шандора Петефија“ садржи пригодан блок на коме је централни мотив портрет Шандора Петефија, коверат првог дана и пригодан жиг. Објављена је у стручној сарадњи са Центром за образовање, истраживање и културу војвођанских Мађара (ВМ4К), „Мађар со“ и штампаријом „Форум“. Уметничка реализација издања дело је академског сликара, креатора марака Поште Србије Бобана Савића. ■

Мосѝар

Мађарска помаже обнову српске цркве

У Мостару је у недељу, 24. септембра одржан донаторски ручак за обнову Саборне цркве Свете Тројице, у присуству више од 300 званика. Поред осталих, присуствовали су и Његова светост патријарх српски Порфирије, председник Републике Српске Милорад Додик, премијер Федерације БиХ Нермин Никшић и многобројни високи званичници из Републике Српске, Федерације БиХ, региона, градоначелници и начелници општина, јавила је РТРС.

Овој акцији придружила се и Влада Мађарске, па су донаторском ручку присуствовали и др Доминика Хорват, која је у мађарској влади поред осталог задужена и за односе са верским заједницама, као и Љубомир Алексов,

српски представник у Парламенту Мађарске.

Српски патријарх је, како је известила РТРС, јутрос служио литургију у Саборној цркви у Мостару, уз саслужење 14 епископа. Председник Републике Српске Милорад Додик изјавио је да је Саборна црква Свете Тројице у Мостару значајна за српски народ у Херцеговини и да је веома важно обезбедити средства за завршетак радове на овој светињи.

– Ово је митски објекат за српски народ у Херцеговини, целој Српској православној цркви, један од највећих храмова које је икада изградила СПЦ. Зато је важно да смо данас овде – рекао је Додик уочи донаторског ручка. ■

Још један виг ѿовезивања

Погранична мрежа бициклистичких стаза

Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине и Секретаријат за привреду и туризам Војводине одржали су конференцију пројекта „Заједнички развој прекограничне мреже бициклистичких стаза која има приступ природи ЕсоBikeNet“, у оквиру Interreg - IPA програма прекограничне сарадње Мађарска-Србија.

Циљ пројекта је израда пројектно-техничке документације за изградњу бициклистичке стазе у погранично подручју Мађарске и Србије, као и туристичке сигнализације ка заштићеним подручјима у Војводини, казао је Палимир Тот, заменик покрајинског секретара за привреду и туризам. Покрајинска влада је, каже, уложила ви-

ше од 500 милиона динара у афирмацију тих туристичких потенцијала.

Учествојући у пројекту схватили смо да у заједништву лежи победа. Партнери из мађарске компаније за развој инфраструктуре одрадивши свој посао професионално, омогућили су да одржимо завршну конференцију, каже подсекретарка у Покрајинском секретаријату за урбанизам и заштиту животне средине Бранкица Табак.

Веома је битно да у следећем кораку, конкурсом за изградњу бициклистичке стазе, покажемо да је пројектна документација коју смо урадили професионално урађена, додала је Табакова.

Д. А.

ДРУШТВО

Новосћ из Арада

Отворен музеј Саве Текелије

У новим просторијама Савеза Срба у Румунији у Араду, отворен је Музеј Саве Текелије (1761–1842). Сталну изложбу је поставио Музеј Војводине, а руководилац пројекта је Милкица Поповић, музејски саветник.

Сарадња Музеја Војводине и Савеза Срба у Румунији има дугу традицију. Пре више од две деценије Музеј Војводине је у родној кући Саве Текелије, у Араду, поставио изложбу посвећену овој знаменитој личности, чији су аутори Љубица Отић и Милкица Поповић, а на којој је зуб времена оставио трага. Нова стална поставка представља осавремењену и редизајнирану стару, али допуњену новим предметима и сазнањима.

Поставка приказује живот и дело првог

доктора права код Срба у Угарској, царског саветника, угарског племића, великог народног добротвора, оснивача Текелијанума и првог доживотног председника Матице српске.

На изложби важно место заузимају предмети попут реплике грба породице Текелија који је Сава Текелија својеручно израдио 1839. године, а оригинал се чува у Музеју Војводине.

Први пут за потребе ове изложбе је начињена реплика свечане парадне одежде Саве Текелије коју је израдила Мср Ерика Јановић, костимограф.

Изложбу прати и репрезентативан каталог који слави живот и дело Саве Текелије. Дизајн ове музејске поставке као и каталога потписује мр Мирослав Шилић.

Д. А.

Промене у Сејединској српској заједници

Чедомир Адамов на челу цивилне организације

У сегединском Дому народности одржана је скупштинска седница Сегединске месне српске заједнице, на којој је изабрано ново руководство ове цивилне организације и најављена децентрализација будућих програма.

Пошто је скупштина једногласно усвојила дневни ред, прва тачка протекла је у знаку пријема нових чланова. Пре заседања, пет кандидата је попунило формулар за пријем у организацију, што су остали скупштинари одобрили и изгласали. Тај чин је био од значаја, јер су и нови чланови у наставку седнице могли да гласају, а касније је

њих двоје изабрано на руководеће функције.

У оквиру друге тачке дневног реда расправљало се о измени Статута Сегединске месне српске заједнице, са посебним освртом на број руководећих функција и важност потребе финансијског одбора. Присутни правник, др Балаж Терхеш, скупштинаре је информисао о чињеници да зва-

нични прописи не налажу да цивилна организација треба да има надзорни одбор, па су присутни, на основу тога, донели одлуку да се окрњено двочлано тело брише из Статута.

Са друге стране, знатно више времена је било потрошено на то да се установи број руководећих функција. Поред председника, цивилна организација је имала и два потпредседника и једног секретара. Током форума је изнет предлог да се убудуће руководство Сегединске месне српске заједнице сведе на укупно три члана, и да цивилну организацију предводи трочлано тело, које чине председник, један потпредседник (уместо два) и секретар. Скупштина је изгласала ову верзију, па се прешло на избор новог руководства.

Пошто је раније комплетно дотадашње руководство, на челу са председником Миленком Радићем, поднело оставку, ваљало је изабрати нове челнике организације. Након што је један кандидат одбио кандидатуру, на гласачким листићима наша су се имена Чедомира Адамова, Марина Иконића и Сенада Емре. На тајном гласању, Чедомир Адамов из Деске је добио 14 гласова. Реч је о двотрећинској већини гласова, па је на основу важећих прописа изабран за новог председника.

Пошто је преузео улогу председавајућег, он је по слову Статута, предложио Дајану Ђукин за свог заменика. Наставница српског језика у Основној школи „Лајош Кошут“ је, гласањем чланова организације, изабрана на ову функцију.

Председник Адамов је за секретара најпре пре-

дложио Марту Петреш, која је и раније обављала ту функцију. Она, међутим, није прихватила кандидатуру, па је на ту функцију изабрана Естер Фрањо Вујчин, солисткиња „Баната“.

Последња, четврта тачка дневног реда протекла је у знаку разматрања конкурсних тема. Фонд „Бетлен Габор“ недавно је за народносне организације расписао конкурсе за програме културног садржаја. Чедомир Адамов је нагласио да се рад и програми Заједнице не морају одвијати искључиво у Сегедину и да би се програми могли приредити и шире, у оближњим насељима поморишке регије, где живе Срби.

Тиме би се могао активизирати српски живаљ, услед чега би могло да дође и до повећања броја чланова Сегединске месне српске заједнице, као и њеног ефикаснијег и бољег функционисања. Такође, иницирано је да се размотре могућности повезивања са српским организацијама у Румунији и Србији.

П. М.

Ново српско-мађарско пријатељство

СВЕЧАНОСТИ

Кунсентмартон и Нова Црња и званично побратими

На свечаности организованог у оквиру прославе Дана града 15. септембра ове године, у Кунсентмартону, граду од око 9000 становника на јужном ободу Жупаније Солнок, потписан је споразум о братимљењу са општином Нова Црња из Средњебанатског округа у Војводини, на граници са Румунијом.

Општина Нова Црња броји око 10.000 становника у шест насеља: Радојево, Српска Црња, Војвода Степа, Нова Црња, Тоба и Александрово, у којима живи већинско српско становништво, осим у Новој Црњи и Тоби, где већину чине Мађари. Највеће насеље у општини је Српска Црња, позната као место рођења нашег истакнутог песника и сликара Ђуре Јакшића.

Идеја о братимљењу је потекла пре пар месеци од потписнице ових редова, која је рођена у овој општини, где је живела до 2001. године, а од 2007. је становник Кунсентмартона. С обзиром на то да град има пет побратимљених насеља, и то из Немачке, Румуније, Пољске, Украјине и Словачке, а нема из Србије, са којом Мађар-

ска има изузетно јаке и стабилне добросуседске односе, појавила се идеја о братимљењу.

Након узајамне посете делегација, потписивање споразума је обављено на свечаној седници Градског већа, уз присуство бројних званика из политичког, културног, спортског и јавног живота са обе стране. Потписе на споразум су ставили: Владимир Бракус, председник Општине Нова Црња и Атила Венер-Варкоњи, градоначелник Кунсентмартона, уз присуство председника Месне заједнице Нова Црња, Ласла Тота.

Споразум садржи више тачака, од којих су најважније оне у којима се истиче да ће се обе стране трудити и радити на успостављању, развијању и неговању партнерства, као и пружати

узајамну помоћ и подршку на многим пољима: економија, образовање, култура, спорт, вера, погранична сарадња и сл. Такође, уговор обухвата и стварање могућности за узајамне посете, пре свега деце, али и одраслих, у различитим сферама живота.

Обе стране се искрено надају да ће се у будућности већина набројаних планова реализовати и у пракси, на обострано задовољство становника општине Нова Црња и града Кунсентмартона.

Зита Јокић

Дани српске културе у Стоном Београду

Велико интересовање за посету српском храму

У Стоном Београду је и ове године настављена традиција одржавања манифестације Дани српске културе, када се Српска самоуправа придружује градској фестивалској прослави под називом Дани европског културног наслеђа.

вањем различитих програма и готово непрестаним обнављањем велелепног храма у центру града, сачувала српска знамења и код наших сународника у том делу Мађарске подстакла осећање припадности српском националном корпусу.

Овогодишња дводневна манифестација отпочела је 16. септембра. Српска црква Рођења Светог Јована Крститеља смештена у Рацкој улици, у стонобеоградском насељу Шканзен, од 9-18 часова, била је отворена за посетиоце. Скоро 300 људи је од српских активиста (Ласло Шандоровић са супругом, Атила Чепели, заменик председника Српске самоуправе и теолог Габор Матош), добило корисне и информативне податке о историјату цркве и српског живља.

У 17 часова почело је стручно вођење од стране Косте Вуковића, историчара уметности и управника Српског црквеног музеја у Сентандреји. Он је детаљно говорио о изградњи цркве, њеним грађитељима, о проблемима и анома-

лијама при овом великом и скоро немогућем подухвату, као и о њеним богатствима. Уз присуство великог броја посетилаца, било је веома интересантно чути приче о историјату српског храма у Стоном Београду.

„Предавање је одржано на мађарском језику, како би сви, током ратних година досељени људи могли да разумеју српску историју и историју нашег града. Има велики број досељеника из бивше Југославије, који су, захваљујући свом пореклу, добили мађарско држављанство. Нажалост, време је учинило своје да они и њихови потомци полако почињу да заборављају српски језик“, рекао је Ласло Шандоровић за наш лист.

Такође сазнајемо да је 1895. српска школа прекинула рад и да се сада ради на томе да се покрене двојезична школа, што из политичких разлога није могло раније да се оствари.

Велики број посетилаца је пожелео да подели своја осећања и импресије у кизи утисака.

Обележавање Дана српске културе настављено је наредног дана, када је

одржан концерт градског мешовитог хора „Vox Mirabilis“. За овај догађај је такође било много заинтересованих. Како сазнајемо, око 80 посетилаца је седело, док је осталих педесетак стајало и уживало у врском певању извођача у српском храму. Низали су се тонови црквених православних мелодија на руском и старословенском језику, по чијем извођењу је овај хор веома познат. Манифестацији се, као представник Епархије будимске, придружио и протонамесник Зоран Живић, калашки парох.

Осим током септембарских свечаности, српска црква је, такође, била отворена за посетиоце и у јуну ове године, током фестивалске приредбе „Tűzzel – vassal Fesztivál“, као и у августу, поводом градске приредбе Дани краљева. Деветнаестог августа гостовао је историчар Милан Дујмов са презентацијом своје нове књиге „Парохије Карловачке мотрополије“. Како су нам рекли домаћини у Стоном Београду, све три манифестације су биле веома добро посећене.

К. П.

Невелика српска заједница у Стоном Београду, на челу са председником Српске самоуправе Ласлом Шандоровићем, улаже велике напоре како би органи-

КУЛТУРА

Културна сцена југа Мађарске

Отворени Дани српске културе у Сегедину

У организацији Сегединске месне српске заједнице, у тамошњем Дому народности, свечано су отворени Дани српске културе, који ће трајати до 10. новембра. Током ове манифестације, биће приређено неколико културних програма, са намером организатора да обогате друштвени живот наших сународника на југу Мађарске, али и самог града Сегедина.

Поздравне речи присутнима упутио је главни организатор манифестације Миленко Радић, донедањи председник цивилне организације, који је детаљно говорио о циљу и програмској понуди овогодишњих „Дана српске културе у Сегедину“. Њему се у поздраву придружио и новоизабрани председник Сегединске месне српске заједнице Чедомир Адамов.

Сегединци су се при промовисању

српске културе одлучили за приказ фото-изложбе о петнаест година рада будимпештанског Удружења уметника „Круг“. О делатности „Круга“ говорио је председник Милан Ђурић, који је подсетио да није лако константно радити 15 година. Подвукао је, да је у остваривању пројеката Удружења владала веома добра атмосфера. Чланови друштва су у ранијем периоду, местима у којима су боравили, поклонили трајна уметнич-

ка дела, као што су: мозаик Св. Саве на фасади истоименог Српског културног, образовног и духовног центра у Дески, иконе у порти печујског српског православног храма, икону у олтару српске православне цркве у Батањи, мурал у Српској основној школи у Батањи, велики зидни мурал са ликовима српских просветитеља у Српском образовном центру „Никола Тесла“ у Будимпешти.

Ђурић је подсетио да су чланови „Круга“ у бројним српским живљем настањеним насељима одржали колоније, које је својим фото-апаратом овековечио фотограф Иван Јакшић.

Милан Ђурић је на крају свог поздравног говора подвукао да је Удружење уметника „Круг“ своје контакте и успешну сарадњу остварило не само у Мађарској, већ и у иностранству.

Што се тиче наставка промовисања српске културе у Сегедину, почетком октобра предвиђа се форум о припремама за предстојеће локалне и народносне изборе, који ће се одржати јуна наредне 2024. године. Још у октобру, у плану је промоција књиге „Парохије Карловачке митрополије“ аутора Милана Дујмова, као и вече сећања на Душана Павлова, некадашњег шефа Катедре за српскохрватски језик и књижевност при Високој

наставничкој школи у Печују, који је рођен пре 90 година, а упокојио се пре 30 година.

И ове године биће расписан конкурс „Прочитај књугу“, за студенте сербистике Сегединског универзитета, који ће се надметати и на основу резултата добити стипендије од Сегединске месне српске заједнице. Завршница традиционалне манифестације предвиђа се 10. новембра, када ће у сегединском Дому народности концерт одржати женски вокални квартет „ВИТА БРЕВИС“ из Зрењанина.

Сегединска месна српска заједница и ове године шароликим програмима представља богатство српске културе. Нема сумње да ће програми ове цивилне организације наићи на велико интересовање и задовољство свих који цене и поштују културу српског народа.

П. М.

Програм у њешанској Ференцвароши

Српска писана реч на „Бакач фесту“

Локална самоуправа 9. будимпештанског кварта приредила је тродневну културно-забавну манифестацију, под називом „Бакач фест“, на којој је, као једина од народносних организација, учествовала Самоуправа Срба у Ференцвароши, предвођена председником Браниром Ђорђевићем.

На Бакачевом тргу, током сватри дана, била је заиста богата програмска понуда, коју су чинили концерти, позоришни комади, савремене изложбе, дечји програми, дегустације јела и пића. Програме су могли да бирају млади и стари.

Све генерације могле су да за себе пронађу нешто по вољи, а прилично велико интересовање владало је за штанд Самоуправе Срба у 9. будимпештанском кварту, која је заинтересованима понудила, пре свега, разна издања српске издавачке продукције: књиге, свеске, летописе, календаре, разне постере, ролапове и сл.

Штанд Ференцварошке српске самоуправе био је у и знаку пропаганд-

них материјала разних наших институција и самоуправа. У промовисању дела српске културе, поред Бранира Ђорђевића, председника, и Тибора Прагаија, потпредседника Самоуправе Срба у 9. будимпештанском кварту, учествовао је и Борислав Рус, руководилац Самоуправе Срба у Будимпешти.

Учешће наших активиста на приредби показало се веома корисним, па су бројни пролазници, који су посетили српски штанд, били затечени. Многи од њих нису знали да у Мађарској постоје народности, а поготово да их има у Ференцварошу.

На излагачком простору српске самоуправе добили су веродостојне информације о историјату и култури

Срба у Мађарској, са посебним освртом на српску прошлост Табана и Сентандреје.

У разговору са Браниром Ђорђевићем и Бориславом Русом, многи заинтересовани први пут су дошли до информација о постојању издаваштва српске заједнице у Мађарској, о делатности Српског позоришта у Мађарској, Српског института у Будимпешти, Самоуправе Срба у Мађарској и других институција.

Многе је занимала разлика између ћириличног и латиничког писма, а један део посетилаца је својим домаћинима на штанду поставио питање које писмо користе чешће и зашто.

Представљање Самоуправе Срба у Ференцвароши на Фестивалу „Бакач“

може се сматрати успешним. Штанд Самоуправе Срба 9. будимпештанског кварта посетила је и заменица градоначелника поменутог кварта, Жужана Деме, а подршку Србима у овом кварту пружио је и Андраш Керек, директор Културног центра Ференцвароша.

На крају тродневне приредбе Бранир Ђорђевић, председник Самоуправе Срба у Ференцвароши изјавио је: „Након ове приредбе слободно могу рећи да би требало више да се појављујемо, ми као народности, као и ми, Срби у Мађарској, на сличним приредбама. Свакако, морамо приказати нашу мањинску, народносно бит јавности, јер то је веома корисно и то гради друштво Мађарске!“

П. М.

Боривој Рус

КУЛТУРА

Културни живот дешчанских Срба од почетка XX века до данас (6)

Када је реч о дешчанском КУД-у, проблем је од самог почетка (1973) представљао место његовог функционисања, али не простор за одржавање проба и наступа, јер је то увек било решено, већ простор за складиштење костима.

Проблем се јављао код складиштавања и чувања народних ношњи, те сакупљене школе на месту на коме је изграђен Српски културни, духовни и образовни центар „Свети Сава“, предат 20. ја-

етничке грађе (слике, предмети, алати, старе ношње и одеће итд.) која чини темељ завичајне изложбе дешчанских Срба. Све ово прво је било смештено у једној просторији у старом Дому културе, затим један део у парохијској згради и у садашњој Сеоској кући, па најзад у згради српске

нуара 2012. године.

Центар је постао и седиште „Баната“ у нади да ће се сви проблеми око функционисања тиме решити и да ће све бити на једном месту: место за пробе и ношње, завичајни музеј, канцеларије, сала за предавања. Међутим, проширивање делатности у са-

мој згради доводи до потребе за сталним проширењем. У овом објекту је смештено и српско забавиште, те нижи разреди основне школе (која функционише као дешчанска подружница школе „Никола Тесла“ у Будимпешти). Пошто се број уписаних ученика повећава из године у годину, те како би били обезбеђени сви услови за рад, потребна је изградња нових учионица, односно сале за спорт и пробе.

Српска завичајна изложба постављена је у поткровљу. Изложени предмети представљају вредности Срба и излажу се након рестаурације и каталогизације. Нажалост, у погледу обима прикупљеног материјала и овај простор је мали. Коначно решење била би изградња „Етно куће – српске завичајне куће“ о којој се већ дуго сања, а ако све буде како треба и то би се могло остварити за коју годину.

У поткровљу је обезбеђен простор и за ручну радиноост. „Дешчанске златне руке“ баве се ткањем, везом,

златним везом и шивењем дешчанске народне ношње, односно израдом српских народних ношњи за „Банат“ и за друга фолклорна друштва у земљи.

Наравно, учешће на разним изложбама и манифестацијама је такође веома важно. Тако је и дошло до излагања дешчанске српске женске капице у Кини. Захваљујући активном и квалитетном раду у Дески је израђен костим монодраме „Милош Велики“ за Српско позориште у Мађарској. Костим је израђен према потпуно истинитој копији оригинала. Изложба „Девојачки штафирунг“ била је засигурно најинтересантнија и најлепша изложба. Изложба је отворена 19. августа 2021. године, у Центру „Свети Сава“.

„Дешчанске свеске“ објављују се једном годишње, а обрађују теме везане за локалне Србе: народне обичаје, традицију, верске празнике, важне историјске догађаје. Издање је двојезично, српско-мађарско и до сада су објављена 22 броја. ■

ИДЕНТИТЕТ

Одржан јубиларни 90. Вуков сабор у Тршићу

„Књиге, браћо, а не звона и прапорци“

На отвореној позорници саборишта у Тршићу, родном селу Вука Стефановића Караџића, прошле недеље је одржана завршна свечаност 90. Вуковог сабора, који је почео 11. септембра. Када једна манифестација траје 90 година и окупља сваке године све генерације кроз програме, онда је разлог њеног постојања нешто што један народ има, а то је њен идентитет, речено је том приликом.

Пре саме свечаности патријарх Порфирије, супруга председника Србије Тамара Вучић и изасланица председника Србије и министарка културе Маја Гојковић обишли су сабор и Цркву брвнару Светог архангела Михаила. Патријарх је поздравио и најстаријег посетиоца сабора у Тршићу, деведесетједногодишњег Глигорија Церовца и поклонио му икону.

„Када једна манифестација траје

тет. Већ 90 година се окупља да слави и негује писмо. Данас је Вуков сабор важан догађај, јер кроз важне годишњице спаја историјске датуме са дигиталном ером. Понирањем у суштину Вуковог језика, нарочито Вукових пословица, добили смо оно што је наш академик Владета Јеротић приметио, дубоко освежавање ума“, рекао је градоначелник Лознице Видоје Петровић у уводном говору.

грама ансамбл народних игара и песама Косова и Метохије „Венац“ из Грачанице извео је програм „Венац игра у славу Вука“.

Манифестација је крунисана беседом патријарха Порфирија, који је нагласио да је данас важно да српски народ сачува свој језик, јер кроз језик чувамо и идентитет и државу. Патријарх је на почетку беседе рекао да је размишљао данима о теми свог обраћања и да му се она указала када је улазио у Саборни храм у Београду, у чијој порти су гробови Вука Стефановића Караџића и Доситеја Обрадовића.

Он је рекао да једна Доситејева реченица „Књиге, браћо, а не звона и прапорци“, говори о томе да он није био једини просветитељ свог времена и да је ширио идеју о просвети. „Будућност српске културе и црквеног живота у 18. веку усмерили су српски школовани калуђери“, рекао је патријарх. Он је додао да су први српски просветитељи школовани по туђим царствима и да су високо вредновани као просветитељи који су могли да помогну про-

мене и развој српског народа. „Институција је била школа, друштво па и црква су могли да буду преображени само кроз школовање. Отварање школа имало је све већи значај, јер су отворане под окриљем цркве“, истакао је он.

Вуков језик, како је истакао патријарх, био је разумљив језик, који је ширио смисао живота по Христовом јеванђељу.

Он је додао да, као и тада, велике силе настоје да приближе себи један народ тако што желе економски да од њих буде завистан и да кроз неку врсту зависности изгуби свој културни идентитет. „Народ не сме бити одвојен од своје матице и да буде припојен другој, а то јесте циљ неких данашњих сила. Језик Вука, Доситеја, краља Милутина и деспота Стефана и црква су дом и храна нашег националног идентитета. Налази се на удару оних сила који желе да га промене, да му пресеку проток. Не треба посебно истицати, али треба подвући да није свима јасно да није реч о језику као феномену. Циљ има промену човека који говори на њему, прича и плаче, као и да формира друге нараштаје према томе“, истакао је патријарх, закључивши да језик Вука и Доситеја није поклекао политичким циљевима и да је у служби одбране наше земље, институција и цркве.

Д. А.

90 година и окупља сваке године све генерације кроз програме, онда је разлог њеног постојања нешто што један народ има, а то је њен иденти-

Најстарија културна манифестација у нашој матичној земљи почела је извођењем „Химне Вуку“ Стевана Мокрајца. У уметничком делу про-

Српске судбине током револуције 1848/1849 године (80)

ФЕЛТОН

Записи тајног агента о догађајима у Сегедину

„Искористивши настало безглавље и сву ту ујдурму узјахао сам коња и одјездио према Сегедину. Јединствену прилику да бакљом мржње распалим и успаване Сегединце, нисам смео да пропустим.“

„Ех, Господе, шта бисмо ми тајни агенти и радили без таквих корисних, посебно у злу драгоцених и увек добродошлих будала?

Већ сам тада почео да осмишљавам план о извештају који ћу послати свом и за мене тајанственом бечком колеги. Наравно, и у том писму, помислих, опширно ћу описати свој велики удео и немалу заслугу за насталу ситуацију. Унапред сам се већ радовао похвалном писму и дукатима. Ох, Боже, живот понекад одиста уме да буде леп!

Искористивши настало безглавље и сву ту ујдурму, узјахао сам коња и одјездио према Сегедину. Јединствену прилику да бакљом мржње распалим и успаване Сегединце нисам смео да пропустим.

Стигавши у варош, из свег грла повиках: »У Сиригу су дивљи Раци напали наше народне устанике! У Сиригу се води жестока борба! Из правца Кикинде долази до неба велики облак прашине! Долазе проклети Сервијани! Они желе да спале Сегедин! Се-

тите се одсечених глава мађарске нејачи постављених у гомилу на оскрнављеним светим олтарима сенћанске и фелдварачке католичке цркве!«

Народ се ускомеша. У том часу сва сегединска црквена звона злослутно забрујаше. Узбуна! Узбуна!

Збуњене Сегединце захвати страховита паника. Наслагало се ту много страха и мржње. Све гласније су говорили о бестијалности дивљих Раца. Једни су спомињали како је тим проклетим Рацима замало пошло за руком да у Сентомашу побију све што мађарски мисли и дише. Срећом, месни рацки поп, извесни Аврам Георгијевић, успео је на време да упозори свог католичког колегу Ференца Чабија. Мађарске фамилије су током ноћи по киши и кијамету некако успеле да побегну. Разочарани и озлојеђени Сервијани псовали су му све по списку. Замало да га и обесе, али нађе се ту и уважена старица са ожилком од француског сечива на левом образу. Деда поглади од дувана по-

жутеле бркове, рашири суве, кошчате руке, па поче да их смирује и куми да остану људи и да не греше душу. Раци се примирише. Поп Аврам је поштеђен, али је заувек протеран из Сентомаша све уз грдне псовке својих пароксијана.

»Браћо Мађари! Устајте на оружје! – вриштао сам. »Рачке уколице предводи онај проклети отпадник, негдашњи сегедински сенатор Стеван Петровић, члан ребелантског рацког народног Одбора!« - грмео сам, а у себи сам се церекао при свакој својој изговореној лажи и измишљотини, записао је у свој дневник царски доушник.

У свом бесу, Сегединци се латише оружја и са ратним покличем: »Поу-

бијајмо све проклете Раце!«, кренуше да се обрачунавају са сегединским Србима. Први је страдао извесни Михајло Никола који је заједно са својим суграђанима пожurio у Градску кућу да тамо преузме пушке у одбрану родног града. Но, када га је један познаник препознао, он упре прстом па дрекну: »Ево једног проклетог Раца! Убијте дивљег Раца!« Разуздана, обезглављена руља уз цимање и гуркање најпре га је ударила шакама и песницама, а потом севну и сечиво. Крв шикну по белом зиду. По поплочаном ходнику Градске куће разлегла се цика и вика. Нико се није ни обазирао на крклање и ропац несрећног младића. (...)

Драгомир Дујмов

Узрујана светина у Сегедину

29. септембра 1854 – У Ваљевоу је умро прота Матеја Ненадовић, војвода и један од вођа Првог српског устанка. Био је први дипломата обновљене Србије и творац и први председник Правитељствујушег совјета. Његови „Мемоари“ драгоцено су сведочанство о људима и догађајима из тог времена. У ослобођеној Србији био је обор-кнез Ваљевске нахије и заседао је у Народној канцеларији у Београду. Али како му са кнезом није увек ишло лако, у неколико наврата је падао у немилост, па је онда опет позиван. Оптужен је 1817. за заверу против кнеза Милоша и смењен са кнежевске дужности, али је на њу враћен већ идуће године. У периоду 1821-24. живео је повучено у Бранковину, уз ограничење да се не меша у политику. Затим је у новембру 1827. почео да ради на администрацији Посавске кнежевине, па се поново повукао децембра 1831. године.

Један од задњих послова био је у Ваљевском суду, на који је сам дао оставку, после чега се повукао, добивши пензију, уз ослобађање од плаћања данка и кулука.

29. септембра 1818 – Бугарска је након пораза на Солунском фронту у Првом светском рату потписала примирје са савезницима („Солунско примирје“).

29. септембра 1918 – Србија и Бугарска су објавиле мобилизацију за рат против Турске. Први балкански рат, од октобра 1912. до маја 1913, у којем су се против Турске бориле и Грчка и Црна Гора, завршен је ослобађањем балканских народа од турске власти.

29. септембра 1940 – Румунија је у Другом светском рату иступила из Балканског пакта који је 9. фебруара 1934. у Атини закључила с Југославијом, Турском и Грчком.

29. септембра 2000 – Позиву лидера Демократске опозиције Србије на грађанску непослушност и генерални штрајк због покушаја режима да фалсификује изборне резултате од 24. септембра, први су се одазвали средњошколци у Горњем Милановцу и рудари колубарског рудника Тамнава. У наредним данима талас штрајкова захватио је целу Србију, почела је блокада магистралних путева.

30. септембра 1876 – Рођен је српски писац, позоришни критичар и дипломата Милан Ракић. Песник модерног сензибилитета следио је у савршенству форме француске парнасовце и симболисте. Био је члан Српске краљевске академије и председник српског ПЕН клуба („Јефимија“, „Долап“, „Симонида“, „Напуштена црква“, „Орхидеја“, „Љубавна песма“, „На Газиместану“). Његове малобројне песме одликују се највишим уметничким особинама. Он је песничку вештину учио на француским узорима, али их није подражавао, већ је остао националан и индивидуалан.

30. септембра 1912 – Србија и Бугарска су објавиле мобилизацију за рат против Турске. Први балкански рат, од октобра 1912. до маја 1913, у којем су се против Турске бориле и Грчка и Црна Гора, завршен је ослобађањем балканских народа од турске власти.

30. септембра 1992 – Под покровитељством и у присуству копредседника

Међународне конференције о Југославији, председници СРЈ и Хрватске Добрица Ђосић и Фрањо Туђман потписали су заједничку Декларацију којом су се обавезали на престанак непријатељстава и решавање спорних питања преговорима.

1. октобра 1892 – Рођена је српска књижевница и класични филолог Аница Савић Ребац, професор Универзитета у Београду („Проблеми античке естетике“, „Античка демократија и социјални проблеми“).

1. октобра 1924 – Радио Београд је почео да емитује програм. У експерименталним емисијама, инжењери Михајло Симић и Добривоје Петровић су са предајника у Раковици емитовали и концерте уз учешће певача Београдске опере. У знак сећања на прво емитовање, 1. октобар је установљен као дан РТВ Србије.

2. октобра 1810 – Српски устаници су у Првом српском устанку под вођством Карађорђа потукли код Лознице турску војску послату из Босне да угуши устанак.

3. октобра 1929 – Проглашена Краљевина Југославија.

3. октобра 1944 – Распуштен је концентрациони логор на Бањици у Београду, који су немачке окупационе власти основале у јуну 1941.

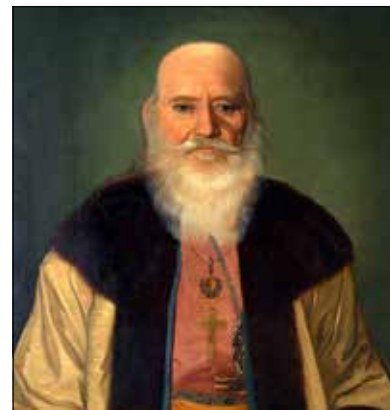
3. октобра 1999 – Командант усташког логора у Јасеновцу у Другом светском рату Динко Шакић, осу-

ВРЕМЕПЛОВ

ђен је у Загребу на 20 година затвора. У том, највећем концентрационом логору у Југославији, убијено је неколико стотина хиљада људи, углавном Срба, Јевреја и Рома, као и хрватских антифашиста.

5. октобра 1915 – Снажном артиљеријском ватром дуж целог фронта на Дунаву, Сави и Дрини, у Првом светском рату почела је офанзива Централних сила на Србију.

5. октобра 2000 – Под притиском демонстраната, Слободан Милошевић, десетогодишњи неприкосновени лидер Србије, следећег дана је признао изборни пораз од кандидата Демократске опозиције Србије, Војислава Коштунице.

Прота Матеја Ненадовић умро је 29. септембра 1854.

НЕВЕН

Зайиси са матурске екскурзије

На тренутак смо били део Кафкиног свет

Централни град овогодишње матурске екскурзије пештанских српских гимназијалаца био је Праг, престоница Чешке, кроз коју тутње шапати вечних прича, поетичне, а језиве историје и звук блиставе реке; откуцавају часовници са кула и звоне звона чувених катедрала.

Франц Кафка, великан светске књижевности и понос Чешке, коју су ученици 12. разреда Српске гимназије „Никола Тесла“ у Будимпешти посетили, говорио је да „не воли бити лако дефинисан“. Тежио је мистериозности бића и емоција скривених у њему, и тако у себи пресликао карактеристике свог града – Прага. Кључна дестинација овогодишњих матурских путештвија била је чешка престоница, кроз коју тутње шапати вечних прича, поетичне, а језиве историје, и звук блиставе реке, Влтаве. Откуцавају часовници и звоне звона цркава и катедрала, док дух средњег века оплемењује манеризам мештана и тако посетиоце враћа у период челичних витезова, алхемичара и чаробњаштва. Праг је сакрио све квалитете у свом бујном срцу, те се оно мора осетити свим чулима.

Матуранти Српске гимназије „Ни-

кола Тесла“ из Будимпеште кренули су пут Прага врелог 28. августа, и само пар сати по поласку, посетили су главни град Словачке, бајковиту Братиславу, мајшуну и спокојну. Прошетавши калдрмом и овлаш научивши историју града, попевши се на видиковац братиславског дворца, успешно смо доживели град на адекватан начин и остатак слободног времена провели уживајући у обиласцима сувенирница и кафетерија.

У вечерњим часовима истог дана угостио нас је тада сиви, покисли Праг. Већ касније током вечери обишли смо поједине прашке округе и упознали град неформално.

Дана 29. августа пружили смо руку Прагу поново, овог пута врло смерно и с поштовањем; Трг Републике, Национални музеј, један од најстаријих биоскопа у Европи, дом Франца Кафке и Астрономски часовник громко узвикнуше: „Добродошли!“.

Тог дана нисмо прежали од дегустација чувених специјалитета, свињске коленице и ребара, уз староградску музику. Потпун доживљај ондашње културе и начина живота није изостао, и видно је обојио наш боравак у Прагу.

Тако заљубљени у Праг, већ 30. августа смо га напустили, тежећи ка новим знањима о новој култури, сада Немачкој. Ни лепотом осликан Дрезден, центар Саксоније, није нас разочарао, већ дослов-

но хипнотисао причама о интригантним владарима и црквама, католичким и протестантским. Легенда говори да срце заводљивог владара Алберта још увек каткад покуца; Албертово или не, снажно срце куца у језгру Дрездена, нестварно лепог и украшеног сјајном архитектуром. Посетили смо Фрауенкирхе, највећи историјски мурал, краљевску палату, а поједини су, по сопственом нахођењу, били у Зеленој соби, највреднијој просторији на свету. Град који упоређују са Фениксом, дословно дигнутим из пепела, данас пламти снагом дуге историје и њеном вредношћу.

Вративши се у Праг, наставили смо обиласке у маниру претходног дана, посетивши још једну катедралу у склопу прашког замка, катедралу Светог Вида, изграђену у готичком стилу, врло сличну пештанској цркви Светог Матије. Уследила је и краткотрајна шетња Карловим мостом на Влтави, старим градом, крај Музеја Франца Кафке и кроз најужу улицу на свету, регулисану семафорима за пешаке. Нерадо смо се опраштали од божанственог Прага, користећи последње моменте да још једном заједнички узвикнемо: „Живели!“.

Размишљамо о важности заједничких момената, јер матурска година приредиће нам још мноштво растанка. Овај, био је први у низу, и без суза. Са широким осмесима 1. септембра крећемо пут Чешког Крумлова и Чешких Буђејовица, где проводимо једну ноћ.

Чешки Крумлов, месташце је мрачне историје, прича о вампирима, ве-

шћу, кулминацију пута. Упознали смо се са производњом једног од најбољих светских пива, испитујући хемијске процесе и ефикасност тих процеса. Обишли смо и фабрику, направили комичне фотографије и понели покоји сувенир са собом.

Последње стајалиште био је наших срцима најближи Беч, који смо већином већ посећивали, али му се изнова радовали. Двосатни боравак у Бечу био је индивидуалан, посвећен забавном парку „Прагер“, Моцарт кулама и палати „Шембрун“. Овим је закључено непоновљиво искуство, почетак једног краја, беспрекорно, немерљиво вредно сећање на младост и пријатељство, којег ћемо тек поста-ти сасвим свесни.

Јана Шошић, 12/Б

КОНКУРС ЗА СРПСКУ СТИПЕНДИЈУ

Самоуправа Срба у Мађарској расписује конкурс за додељивање „Српске стипендије“ за студенте и средњошколце за I семестар/полугодиште школске 2023/24. године који припадају српској заједници у Мађарској. Детаљне конкурсне услове и поступак вредновања пристиглих конкурса садржи „Правилник о српској стипендији“ који је усвојила Скупштина Самоуправе Срба у Мађарској, а налази се на интернет страници www.szerb.hu.

Опште информације:

1. Кандидати који имају права да конкуришу
Приликом додељивања Српске стипендије ССМ (у даљем: „стипендија“) конкурисати могу кандидати (треба да имају мађарско држављанство) који студирају на Одсеку за српски језик и књижевност Филозофског факултета ЕЛТЕ БТК у Будимпешти, Катедри за славистику Филозофског факултета у Сегедину, студенти више школе за учитељице и васпитачице на српском смеру (на ЕЛТЕ у Будимпешти) или они који стичу прву диплому за учитеље српске народносне струке, а конкурисати могу и они који стичу тзв. „мастер“ диплому (мастер образовање), или студирају на другим институцијама високог образовања, затим средњошколци (гимназијалци) Српског забавишта, основне школе, гимназије, колегијума и библиотеке Никола Тесла у Будимпешти (седиште: 1074 Budapest Rózsák tere 6-7) а и они који похађају мађарске средње школе које су организованим оквирима укључене у српски народносни васпитно-образовни систем, без обзира на њихово држављанство. Кандидат треба да задовољи и следеће услове:

- а) да је дао изјаву да припада српској народности;
- б) да му просек успеха на полугодишту пре предаје конкурса буде барем 4,00, а у случају првог семестра на факултету да просек достигне 4,00. Студент треба да постигне 30 кредитних бодова по семестру, а да просек за средњошколце буде 4,30;
- в) да заједно са законским представником истовремено са предајом конкурса приложи писмено одобрење за руковање личним подацима (према овом правилнику)
- г) да је редован самофинансирајући студент по ССIV Закону о високом образовању из 2011. године 46. параграф § (1) тачка с), или да је

студент који се финансира из мађарског државног буџета (слободно коришћење стипендије).

Стипендију може да добије средњошколац/студент који је:

- а) у назначеном року предао сву документацију одређену расписаним конкурсом;
- б) задовољава условима ових одредби и расписаног конкурса;
- в) обавезује се да по свом избору, у семестру у којем добија стипендију, врши студентски научни рад или активно учествује у раду неке организације српске заједнице;
- г) за студенте је потребно да напишу мотивационо писмо о свом раду у оквиру српске заједнице у Мађарској, обим текста је максимално две странице.

2. Износ стипендије

Износ стипендије је максимално 75.000.- форинти по средњошколцу/студенту за један семестар, односно полугодиште.

3. Садржајни и формални захтеви конкурса:

Конкурс се предаје у једном примерку, на папиру, испуњен на компјутеру, потписан од стране средњошколца/студента, на формулару (прилог бр. 1. овог правилника, односно налази се и посебно на страници www.szerb.hu) и са следећим прилозима:

- а) биографија кандидата (ученик/студент),
- б) фотокопија или извод о потврди просека

4. Начин, место и рок за предају конкурсних пријава

Конкурсна пријава се пише на српском језику, може се предати путем поште, на адресу Канцеларије Самоуправе Срба у Мађарској (Szerb Országos Önkormányzat Hivatala, 1055 Budapest, Falk Miksa u.3.) или се предаје лично на Секретаријату ССМ (1055 Budapest, Falk Miksa u.3, радно време: понедељак-четвртак 9.00-15.00, петак 9.00-12.00)

Напомена: на коверти треба означити следеће: „Конкурс за Српску стипендију“. Рок за пристизање конкурсних пријава у Канцеларију ССМ: **9. октобар 2023.** године до 15.00 часова.

У Будимпешти, 7. септембра 2023.
Самоуправа Срба у Мађарској

Позив за предлагање кандидата за
**СВЕТОСАВСКУ НАГРАДУ И
ПОВЕЉУ САВА ТЕКЕЛИЈА 2024.**

Позивамо вас да дате своје предлоге за кандидате за добијање *Светосавске награде 2024.* У обзир долазе заслужни појединци или организације, који су својом дугогодишњом делатношћу знатно допринели очувању српства у Мађарској.

Такође вас позивамо да пошаљете своје предлоге за доделу награде *Повеља Саве Текелије 2024.* Ово признање се додељује појединцима или организацијама који су допринели очувању културних и верских добара Срба у Мађарској.

Према Правилнику ССМ о додељивању награда који се налази на веб-страници www.szerb.hu, предлоге са детаљним образложењем могу да дају чланови Скупштине ССМ, месне српске народносне самоуправе, српске цивилне организације, институције ССМ и појединци, припадници српске заједнице. Предлози се достављају писменим путем на адресу Самоуправе Срба у Мађарској (Szerb Országos Önkormányzat, 1055 Budapest, Falk Miksa u. 3.), са назнаком „Предлог за Светосавску награду ССМ 2024“, односно „Предлог за Повељу Сава Текелија 2024“. Предлози се могу доставити и електронским путем, на адресу: ssm@t-online.hu.

Рок за приспеће ваших предлога је **15. новембар 2023.** године до 24.00 часова. Предлози који стигну после овога рока се неће разматрати, па вас зато молимо да своје предлоге пошаљете на време.

Самоуправа Срба у Мађарској
(тел: +36/ 1 331-5345; e-mail: ssm@t-online.hu)

СРПСКИ ДАНИ У МАЂАРСКОЈ**Отварање манифестације:**

1. октобра 2023. у 18.00 часова
у пештанском Текелијануму

Гости вечери:

драмска уметница Вјера Мујовић
гуслар Михаило Стевановић
октет Богословије Светог Саве из Београда
музичка група „Vigad“

Манифестацију отвара:

председник РС Милорад Додик

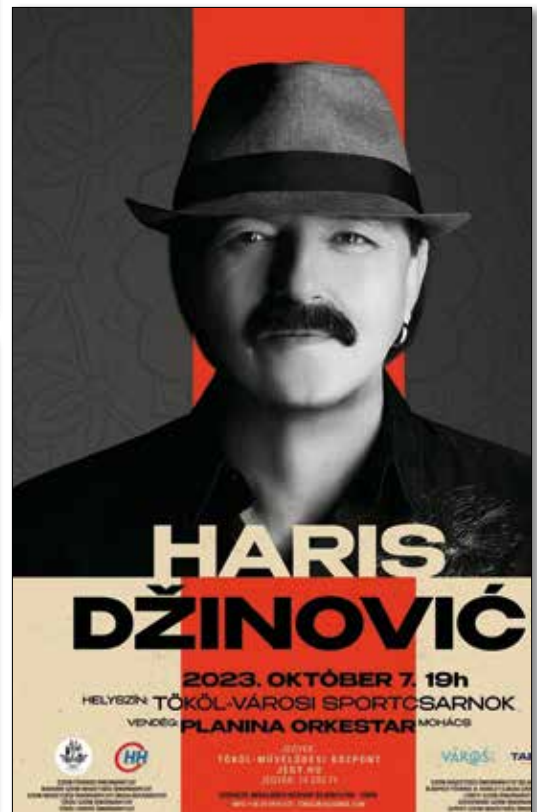
Организатор:

Српска православна епархија Будимска

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ
НА ТАЈЛАСИМА
ПРВОГ ПРОГРАМА
РАДИО БЕОГРАДА

СВАКОГ ПЕТКА ОД 21 ЧАС
У ЕМИСИЈИ
"ВЕЧЕРАС ЗАЈЕДНО"
АКТУЕЛНОСТИ ИЗ ЖИВОТА
СРПСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ
У МАЂАРСКОЈ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРБСКЕ

НАРОДНЕ НОВИНЕ.

www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ✦ Издавач: Српски медијски центар (ДОО-Кфт) ✦ За издавача: Радојка Филаковић ✦ Главни и одговорни уредник: др Драган Јаковљевић ✦ Финансијер: Кабинет мађарског премијера (Miniszterelnökség) и Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. ✦ Фоторепортер: Иван Јакшић ✦ Седиште редакције: Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ✦ Поштанска адреса: Szerb Országos Önkormányzat, Szerb Hétlap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ✦ Web: www.snnovine.com ✦ Графички прелом листа: Тибор Фуксел ✦ За шtamпарију Szedéstűköt Bt.: Ференц Ибош ✦ Текстуралне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ✦ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ✦ HU ISSN 2061-0238

Свете мученице Вера, Нада, Љубав и мајка им Софија

За време владавине римског цара Адријана, чувеног по злоделима, живела је удовица Софија (у преводу – мудрост). Била је хришћанка и, сходно свом имену, мудро је живела, у хришћанској вери. Док је била у браку, родила је три кћери, којима је дала имена према трима хришћанским врлинама: Вера, Нада и Љубав. Све су страдале не желећи да се одрекну Христа и славимо их 30. септембра.

По смрти свога мужа, Софија је живела такође побожно, у молитвама и посту, а своје кћери васпитавала је онако како то може мудра мати: да живе по хришћанским врлинама, чија имена су носиле. И заиста, како су деца расла, тако су у њима сазреле и хришћанске врлине.

„И оне добро изучише пророчке и апостолске књиге, научише поуке наставника, марљиво се бављаху читањем, и беху усрдне у молитви и у домаћим пословима, повињавајући се светој и богомудрој матери својој, напредујући у свему и идући из силе у силу. А пошто беху изванредно благоразумне, па још и необично лепе,

оне убрзо скренуше на себе пажњу свих.

Глас о њиховој мудрости и лепоти пронесе се по целој Риму. Чу за њих и епарх Антиох и зажеле да их види. Чим их виде, епарх одмах познаде да су оне хришћанке; јер оне не тајаху своју веру у Христа, не колебаху се у својој нади на Христа, и не слабљаху у својој љубави ка Христу, него отворено пред свима слављаху Христа Бога, гнушајући се богомрских идола незнабожачких.

О свему томе Антиох извести цара Адријана, и овај одмах посла слуге своје да му доведу девојчице. Слуге одоше у Софијину кућу и затекоше мајку где поучава своје кћери, и са-

општише јој да цар зове њу са кћерима. А оне, осетивши због чега их зове цар, све стадоше на молитву, говорећи: Свесилни Боже, учини с нама по Твојој светој вољи и не остави нас, него нам подај Твоју свету помоћ, да се срце наше не устраши гордог мучитеља, да се не препаднемо од горке смрти, да нас ништа не отргне од Тебе, Бога нашег.

Када дођоше царевом двору оне се прекрстише говорећи: Помози нам, Боже Спаситељу, наш, ради прослављења светог имена Твог. – Онда их уведоше у двор, и изведоше пред цара који гордо сеђаше на престолу. Угледавши цара оне му одадоше личну част, но стајаху пред њим без икаквог страха, светла лица, јуначког срца, и гледаху на све веселим очима, као да су позване на пир; с таквом радосћу оне дођоше на истјазаније за Господа свог.

Гледајући њихова благородна, светла и неустрашена лица, цар стаде испитивати матер каквога су рода, како се зову и које су вере. А она, мудра, одговараше тако паметно, да се сви присутни дивљаху њеном разуму. Укратко споменувши њихово порекло и имена, Софија стаде говорити о Христу. (...) Цар, видећи пред собом мудру жену, но не желећи да тада ступа с њом у дужи разговор и да јој суди, одложи то за други пут. И посла Софију са кћерима њеним код једне високородне жене, по имену Паладије, поручивши јој да их чува, па да их трећега дана доведе к њему на суд.

Боравећи у дому Паладије и имајући на расположењу доста времена за поучавање својих кћери, Софија их дан и ноћ утврђиваше у вери, поучавајући их богонадахнутим речима. И говораше им: Кћери моје миле, сад је време вашег подвига, сад је настао дан вашег уневешћења Бесмртном Женику, сада ви сходно именима вашим покажите тврду веру, непоколебљиву наду, и нелицемерну љубав која никад не престаје. Наступио је час весеља вашег – да се венцем мучеништва венчате са премилим Жеником својим и радосно уђете са Њим у пресветле дворе Његове. (...)

Кћери, с умилењем слушајући овакву поуку своје мајке, срце им се топлаше од милине и радоваху се душом очекујући време мучеништва, као венчање. Јер оне, свете гране светог корена, свом душом жељаху то чему их поучаваше њихова премудра мати Софија. Речи њене оне слагаху у срцу свом, и припремаху се на подвиг мучеништва као на славље, оградајући себе вером, укрепљујући себе надом, и распламћујући у себи огањ љубави према Господу. Бодрећи и учвршћујући једна другу, оне обеђаваху матери својој да ће све њене душекорисне савете с помоћу Христовом привести у дело.

Када наста трећи дан, оне бише изведене пред незнабожног цара на суд. Држећи да ће девојчице, пошто су још мале, лако послушати његове ласкаве речи, цар им

поче говорити овако: Децо, видећи вашу лепоту и штедећи вашу младост, ја вам родитељски саветујем да се поклоните боговима који владају васељеном. Ако ме послушате и учините што вам се наређује, ја ћу вас назвати својом децом. Сазваћу епархе и игемоне и све моје саветнике, па ћу вас пред њима прогласити за своје кћери, и ви ћете од свих бити поштоване и слављене. А ако ме не послушате и не покорите се моме наређењу, онда ћете навући на себе многа зла, и матери својој загорчаћете старост, и саме ћете погинути у време када би се могле особито веселити, живећи у сластима и лепотама и радостима овога света. Јер ја ћу вас љутом смрћу уморити и, рашчупавши удове ваше, бацићу их псима да их поједу, и сви ће вас газити. Послушајте ме, дакле, ради вашег добра: јер ја вас волим, и не само да не желим погубити лепоту вашу и лиши-ти вас овога живота, него желим да вам будем отац.

Но свете девојчице одговорише му једногласно и једнодушно: Наш је Отац – Бог који живи на небу. Он се стара о нама и нашем животу и милује душе наше; ми хоћемо да нас Он воли и желимо да се Његовом истинском децом назовемо. Клањајући се Њему и држећи заповести Његове, ми пљујемо на твоје богове, а претње се твоје не бојимо; јер ми само то и желимо: да страдамо и да подносимо горке муке ради слатког Исуса Христа, Бога нашег.

Чувши такав одговор од њих, цар упита матер њихову Софију за њихова имена и године. Она одговори: Прва кћер моја зове се Вера, и има дванаест година; друга – Нада, има десет година; трећа – Љубав, њој је десет година. И дивљаше се цар како оне тако мале имају такву храброст и такву памет и усудујући се одговарати тако смело. И поче поново сваку од њих приморавати на своје безбожје. (...)

Чувши њихово одбијање, предао их је на мучење, а након тога су по царевом наредби убијене. Мртва тела својих кћери узела је Софија и сахранила ван града. Након три дана и три ноћи молитви на њиховом гробу и сама је умрла 137. године.

Д. А.

